

Пише:
Љиљана Лакић
Швракић

Сенџ Луис, октобра 2008.

Na aerodromu u Surčinu čekam avion iz New York-a. Moj muž se vraćao sa konferencije fizičara. Vidim pored njega čoveka upadljivog izgleda. Kosa mu duga do ramena a jakna sva u džepovima. Na njemu i oko njega nebrojene torbe i torbice. Mladalačkog izgleda mada stariji od nas. Već prešao četrdesetu. Upoznajemo se. Zove se Max. Pomažemo mu da se ukrca u avion za Skoplje. Ide kao fotograf, i učesnik, na Struške večeri poezije. Uzima naš broj telefona i kaže da će se javiti po povratku u Beograd. Saznajem da je moj muž Max-a upoznao u New York-u preko nekog svog kolege.

Te godine beat-pesnik Allen Ginzberg dobija "Zlatni venac" na Struškim večerima.

Prijatno smo iznenađeni kada se, nekoliko dana kasnije, Max javlja. Poziva nas na čitanje svojih pesama u Izložbeni salon u Knez Mihajlovoj ulici. Nalazimo se sa Maxom par sati pre čitanja. Nasmejan je ali i nervozan. Kaže vetar mu je oduvao pesme dok je sedeo kraj otvorenog prozora u vozu. Nas dvoje se zgedamo. Ličilo je na onu priču "kuće mi je pojelo dokumenta..." Iz jednog od brojnih džepova Max vadi nekakve papiriće. Podsetnice za čitanje.

Allen Ginzberg

Najavljuju ga kao sledbenika i prijatelja Allen-a Ginzberg-a. Max vadi papiriće i počinje da improvizuje. U tome je sjajan. Prevodilac neko vreme pokušava da ga prati pa se povlači na zahtev publike. Max-ovu poeziju nije teško razumeti čak i sa skromnim znanjem engleskog jezika. On piše (čita ili, tačnije, recituje) običnim jezikom. Poeziju trenutka. A sam po sebi je predstava i doživljaj. Majstor atmosfere.

Sedimo dugo te noći na terasi našeg potkrovlja na Čuburi. Max nam saopštava da je odlučio da jesen i zimu provede u Beogradu. Namerava idućeg proleća u Bijelo Polje. Tamo je već bio prošle godine na Festivalu poezije i jazz-a. U tom kontekstu pomene Miku Oklopa. Poznaje ga iz jazz-klubova u

"PRVA LJUBAV": Da nije bilo Liz

Moju su grupu BICEPI PACUTI

San Francisku. Pokazujemo mu knjigu "CA Blues" koja je tih godina bila bestseller u Beogradu. Imam i ja svoj blues, ispovedi se Max. Blues za Liz. Max voli da priča. Dok priča svoje priče (ili čita svoje pesme) živi ih. Kao da je vreme uvek ono sadašnje. **DA NIJE BILO LIZ** nikada ne bi upoznao Jim-a. Po Max-ovom kazivanju, Liz mu je prosto dovela tog momka. Jim je sa Liz studirao film. Bio je bez novca. Bez stana. Na ulici. Max mu je ponudio da podele ono što je imao. Garažu. U toj "garaži" je i snimljen Jim-ov prvi studentski projekat. Kratki film u kojem je Max glavni akter. Baš u to vreme Liz napušta Max-a. Nikada nije razumeo zašto. Bile su to godine nevinosti, priča Max. Bilo je to pre nego što je Jim postao vodeći vokal rock grupe "The Doors". Shvatamo tek tada da nam priča o Jim-u Morrison-u.

Jim Morrison

Zbog Max-ovog talenta da briljantno improvizuje činilo se ponekada da mnoge događaje i priče izmišlja. Balansirao je spretno po onoj tankoj niti što deli lucidnost od ludila. Pesnik... (jedan od "ludih pesnika San Franciska").

Te jeseni Max nas je često zabavljao svojim pričama. Običnim i neobičnim. Uzbudljivo pričanim.

Krajem godine moj muž odlazi u Ameriku. Početkom leta trebalo je da mu se deca i ja pridružimo. U to vreme formulara i šaltera bilo je pravo osveženje kada bi se, obično krajem nedelje, pojavio Max. Najpre je stanovao kod nekog prijatelja u Zemunu. Posle kod prijateljevog prijatelja na Novom Beogradu. Voleo je da dugo hoda. To ga je smirivalo. Tako je najbolje dozivao svoje pesme. Dok bih mu spremala sendviče i kuvala puno lonče crne kafe bez šećera, slušala sam njegovo recitovanje. Bez gramatičkih i pravopisnih zakona Max je pisao "poetiku ružnog". Poput Bukovskog. Koju godinu pred susret sa Max-om u časopisu "Mostovi" bio je objavljen moj prevod priče "White Dog Hunch", Charles-a Bukovskog iz njegove, tada još neprevedene, zbirke "Hot Water Music". Max-u se svidelo što je moj prevod naslova ("Pseće Kockanje") proizilazio iz priče. Upoznao je bio Bukovskog preko Jack-a Hirschmann-a. Jack je Max-u i Jim-u predavao

Blake-a, Baudler-a, Rimbau-a, pesnike "spleen"-a. Zbog protesta protiv rata u Vijetnamu, Hirschmann bude izbačen sa UCLA-a. Počinje da piše "uličnu poeziju" kao post-beat pesnik i sledbenik Ginzberg-a. Za Hirschmannov prevod sa francuskog "Artaud Anthology" Bukovski piše izvanrednu recenziju. Max je smatrao kako je Bukovski bio "surovo pošten" ma šta da mu se drugo zameralo.

Svaki razgovor je počinjao i završavao se nekom replikom o Liz. Neretko je Max pominjao pevačicu i pesnikinju Patsy Smith. Bila je devojkica Sam-a Shepard-a. Nečim ga je podsećala na Liz. (Milan Oklopčić je, radeći svoj magisterijum u San Francisco-u, bio u klasi sa Shepard-om. Sam Shepard 79-te dobija Pulitzer-ovu nagradu za komad "Buried Child", a roman Mike Oklop-a "CA Blues" postaje 81-ve bestseller u Beograd-u, nominovan za NIN-ovu nagradu.)

Max je voleo da sluša muziku Janis Joplin, Jimi Hendrix-a, Miles Davis-a (rođen i muziku učio u predgrađu Saint Louis-a) Dylan-a, Joan Baez. A i poznao ih je.

Bar tako nam je govorio...

Ako sam i sumnjala u Max-ove priče o ikonama iz sveta umetnosti, u priču o Liz bilo je nemoguće neverovati.

Liz je bila Max-ovo "večno žensko", njegov alter-ego. Sveprisutna energija. Blues. Metafora.

DA NIJE BILO LIZ...

Već u aprilu Max je otputovao u Bijelo Polje. Vozom. Nadala sam se da neće ponovo izgubiti pesme. Sve je gubio – cigarete, neku od torbica, papire, fotografije. Sat nije nosio niti posedovao.

Vreme je za Max-a uvek bilo sadašnje.

Poslednji put čuli smo se sa Max-om u Americi pre dvadeset godina. Tada je još uvek "stanovao u onoj garaži" u Los Angeles-u. Bar tako nam je rekao...

*****

Verujući u Max-ovu poeziju trenutka i viziju lepote u ružnom tragala sam za njim putem interneta. Znajući da mu nije bilo strano da prenoći na klupi u parku, ili da zanoći u zatvoru, bojala sam se da prosto nije negde nestao. Obraduju me prvi tragovi.

"Underground" poezija. Još uvek ništa nije publikovao. U jednom intervjuu kaže da ga sprečava depresija. A u lekove ne veruje. Leči se postovima i dugim šetnjama. (Tako i one noći kada ga je Jim Morrison iznenadio svojom smrću...)

Šetajući skuplja energiju da improvizuje kao "Joe Coltrane tenor saxophone".

Počev od prvog "Poetry Slam"-a u Chicago-u 84-te preko "Open Mic" susreta i "Berkeley Poetry Festivals", Max

Max Schwartz

je prisutan svuda. Od Saint Quentina, preko Bijelog Polja, do Basre. Poezija i predstava – "off the page on the stage." Forma u kojoj se Max savršeno snalazi. Mada je drugovao sa "Kerouac-ovom decom" Max nije ni beat ni hippie pesnik. Njegova poezija je vezana za "sada i ovde". Smatra se da je stilom i ritmom uticala na razvoj hip-hop lyrics. "Moram li da skinem svoju odeću" pita Max u jednom naslovu. Oslobođen konvencija Max veruje da je "život dar i da je privilegija biti živ." Mnogi od njegovih slavni prijatelja i poznanika nisu više živi. Nije ni Milan Oklopčić. A ovako je pisao Mika :

"Postoji jezik, mislim da se zove Meskalero...u tom jeziku ne postoji ni prošlo ni buduće vreme...ako bismo naučili taj jezik mogli bismo da živimo duže".

Max taj jezik instinktivno živi.

"i alone..." naslov je jedne Max-ove pesme. "Postoji uvek vreme za ljubav" naslov je druge. U njoj se obraća svojim anonimnim prijateljima od kojih je jedan u Kurdistanu.

A ima ih svuda.

I nametne se misao koliko je sve povezano. Prostor i vreme, događaji i ljudi (slavni i anonimni), slučajnost i predodređenost. Uhvaćeno kamerom ili poezijom harlemskog socijalnog radnika, humaniste (protivnika rata i smrtno kazne), radio-host-a, beskućnika i građanina sveta, rođenog u Brooklin-u, Max-a Schwartz-a.

A DA NIJE BILO LIZ...

